

SABIES QUI...

per XAVIER SERRAHIMA

...va construir el primer pessebre?

L'escenificació del naixement de Jesús que conformem amb figuretes, a casa nostra o a l'escola, en arribar el Nadal, **fou idea de Francesc d'Assís (1182-1226)**. Una gèlida nit de Nadal, en rebre a la seva cova la visita d'una colla de pobres, se li acudí de crear amb ells una representació del natalici. Més endavant pensà que també es podia fer amb figuretes, i creà el primer pessebre com a tal, a l'església de Greccio. Una escena que, anys després, el pintor Giotto immortalitzaria a les parets de la basílica d'Assís. Tot sembla indicar que en aquell temps tan llunyà el caganer ja s'havia d'amagar... per quedar bé!

...creà els Pastorets?

L'origen dels cèlebres Pastorets remunta al teatre religiós medieval català, i es representaven durant la missa del Gall. Els exemples més antics que en conservem són les "Consuetes Mallorquines", del segle XVI, que es troben a la Biblioteca de Catalunya. Ara bé, qui creà els Pastorets moderns fou Miquel Saurina, el 1887, a Vic, amb "Los Pastorets en Betlem o sia Lo Naixement de Nostre Senyor Jesucrist". Amb tot, les versions que més se'n coneixen i representen avui dia són "L'Estel de Natzaret" (1907), de Ramon Pàmies, i sobretot "Els pastorets o l'adveniment de l'infant Jesús" (1916), de Josep M. Folch i Torres.

...inventà els torrons?

Aquestes delicioses postres que converteixen qualsevol dinar o sopar de les dates nadalenes en una festa (dels sentits, del gust), no les inventà una sola persona. Si més no, no pas una el nom de la qual conequem. **Foren els veïns d'un poble valencià que s'ha fet mundialment famós, Xixona**, els qui en tingueren la idea per allà al segle XVI, en una freda nit d'hivern després d'haver passat el dia collint fruita. Sobre el nucli de fruites naturals amb una forta aportació calòrica —ametlles i mel—, crearen un producte que els permetia anar superant el fred. Aviat altres poblacions properes, com Alacant, els imitaren i sorgiren noves varietats de torró, com el d'Alacant: el més dur i que, si un no vigila, genera més feina... als dentistes!

...tingué la idea de decorar l'arbre de Nadal?

Com diu la llegenda, el primer a qui se li acudí decorar aquest arbre que entre tots convertim en una mena de pinyata il·luminada fou Martí Luter, l'any 1500, en una gèlida nit en què quedà captivat per un grup d'avets nevats que brillaven sota la lluna. S'entén, però, que aquesta tradició no té un creador únic, sinó que provenia de temps més antics i precristians. Ja els egipcis consideraven la palmera com a símbol de renaixement, de resurrecció, i també els grecs i els romans decoraven arbres de fulla perenne. A l'edat mitjana, alemanys i escandinaus celebraven amb arbres per mostrar l'esperança que arribés la primavera; al 1850 ja es feia als Estats Units d'Amèrica, i cent anys després ha esdevingut una pràctica gairebé universal.

...va començar a fer cagar el Tió?

Per més estrany que se't faci, tot sembla indicar que l'impulsor d'aquest costum fou... el mateix Tió! I no pas perquè li agradés rebre cops, no! Més aviat al contrari: perquè no volia que a les nits de Nadal —les més fosques de l'any, ja que es corresponen amb el solstici d'hivern— comportessin la fi dels seus dies. En celebrar-se festes fins a altes hores de la nit, una bona pila de tions eren cremats a les llars de foc per produir llum i escalfor. Fins que a un Tió ben espavilat, se li acudí... cagar regals mentre un infant li donava cops de bastó, i així va impedir que el cremessin i va salvar la vida. Des d'aleshores, la majoria de tions s'han après la lliçó... per sort per a tu!